

Limba și literatura română
Clasa a VI-a – Lecția 1
Școli/secții cu predare în limba
română
Cuvântul – unitate de bază a
vocabularului

Coordonator, prof. dr. Kozak Mioara
Profesor Potcoavă Diana-Cosmina
Colegiul Național „Unirea”

CUVÂNTUL

Formă

înveliș sonor

SUNETE

Vocale

A, Ă, Â/Î,

e, i, o, u

Semivocale

e, i, o, u

Consoane

b, c, d, f, g,

h, j, k, l

etc.

Grupuri de sunete/ vocalice

Diftong: vocală+ semivocală

Triftong: vocală+ 2 semivocale

Hiat: vocală+ vocală

unitatea de bază a vocabularului

Conținut

sens, înțeles

- a) Sens propriu, de bază
Oamenii au două picioare.
- b) Sens propriu, secundar
Picioarele mesei sunt verzi.
- c) Sens figurat
Ei sunt picioarele mele
de sprijin.

Sarcină de lucru

Stabilește felul sunetelor din cuvintele de mai jos și menționează dacă există grupuri vocalice în cadrul acestora:

- **două**
 - do-uă: diftongul „uă”, unde „u” e semivocală și „a” e vocală
- **foiau**
 - fo-iau: triftongul „iau”, unde „a” este vocală, iar „i” și „u” sunt semivocale
- **leoaică**
 - le-oai-că: triftongul „oi”, unde „a” este vocală, iar „o” și „i” sunt semivocale
- **poezie**
 - po-e-zi-e: hiatul „o-e” și „i-e”, acestea fiind vocale
- **soseau**
 - so-seau: triftongul „eau”, unde „a” este vocală și „e” și „u” sunt semivocale
- **sui ai**
 - su-iai: triftongul „iai”, unde „a” este vocală și cei doi „i” sunt semivocale
- **hiat**
 - hi-at: hiatul „i-a”, unde ambele sunete sunt vocale

Sarcină de lucru

Stabilește dacă termenii îngroșați în propozițiile de mai jos au sens propriu sau sens figurat:

- Efectul **usturător** al acelei substanțe e deranjant.
- Vorbele adresate sunt **usturătoare**.
- Simte** o mare durere în picior.
- El **simțea** că va avea o mare problemă.
- Ea are un obiect de **argint**.
- Argintul** tâmpelilor îi trăda vârsta bunicului.
- Vântul **oftează** adânc printre ramurile copacilor.
- Eu **am oftat**, amintindu-mi de vacanța trecută.
- Simțim gustul cu ajutorul **gurii**.
- Gura** lumii nu poate fi oprită.

DESPĂRȚIREA ÎN SILABE

• sunetul/ grupul de sunete care se pronunță cu un singur efort respirator

• liniuța de despărțire nu trebuie confundată cu cratima.

1. O consoană între două vocale trece în silaba următoare la despărțirea în silabe.
Exemplu: te-**le**-fon

2. Două consoane între două vocale se despart în silabe diferite.
Exemplu: car-**te**

Observație

Când a doua consoană din grup este „l” sau „r” și prima este „b”, „c”, „d”, „h”, „p”, „t”, „v”, despărțirea se face înaintea grupului de consoane.

Exemplu: ca-**blu**; cu-**pru**.

3. Trei sau mai multe consoane între două vocale se despart după prima consoană din grup.

Exemplu: pen-tru.

Observație

În cazul grupurilor de consoane „lpt”, „mpt”, „nct”, „nct”, „ncș”, „ndv”, „rct”, „rtf”, „stm”, despărțirea se face după a doua consoană: sculp-**tu**-ră.

4. Două vocale consecutive

se despart în silabe diferite.

Exemplu: a-**le-e**

Sarcină de lucru

Desparte în silabe cuvintele din lista de mai jos, explicând ce reguli ai aplicat:

- ecuator • e-cu-a-tor: regula 1; regula 4
- ecuație • e-cu-a-ți-e: regula 1; regula 4
- jertfă • jert-fă: excepție de la regula 3
- înăcri • î-nă-cri: regula 1; excepție de la regula 2
- esență • e-sen-ță: regula 1, regula 2
- ospitalier • os-pi-ta-li-er: regula 2, regula 1, regula 4
- obiectiv • o-biec-tiv: regula 1, regula 2
- sinonime • si-no-ni-me: regula 1

SENSUL CUVINTELOR

Sinonimele

cuvinte cu **formă**
diferită și **înțeles**
asemănător/ identic

prieten – **camarad**

iubire – **dragoste**

veșnic – **etern**

Antonimele

cuvinte cu **formă**
diferită și **înțeles**
total opus

prieten – **dușman, inamic**

iubire – **ură**

veșnic – **trecător, efemer**

Omonimele

cuvinte cu **formă**
identică și **înțeles**
diferit

bancă – instituție; scaun
lung, îngust

a turna – a vărsa; a filma

mac – floare; sunetul pe
care îl face rața

Omofone – se scriu diferit, se
pronunță identic: **ea/ia**;

Omografe – se scriu identic, se
pronunță diferit: **imobil/**
imobîl

Sarcină de lucru

Stabilește sinonime corespunzătoare cuvintelor subliniate în textul de mai jos:

„(...) îi rămăsese o tunică și o manta militărească pe care o purta iarna, iar vara o întindea în fundul (1) grădinii, sub dud (2), pe iarba verde (3), și se culca pe ea. Da, copii, acestei mantale (4) a lui moș Stan i-am pus gând rău într-o bună dimineată. Avea niște nasturi de-ți luau ochii, căci moș Stan era un bătrân (5) harnic; el își stergea (6) și acum nasturii, parcă tot la cazarmă ar fi fost. Mi-aduc aminte cum mi-a bătut inima când m-am apropiat de dudul lângă care dormea moșul. Era într-o după-amiază spre sfârșitul lui aprilie. Frumos (7) timp. Soarele încălzea ca vara și păsărelele ciripeau, pitite (8) printre ramurile caișilor înfloriți.”

I.A. Bassarabescu

în fundul - în spatele
verde – proaspăt
bătrân - vârstnic
frumos – splendid, plăcut

dud - arbore
manta - palton
ștergea – curăța
pitite - ascunse

Sarcină de lucru

Stabilește antonime corespunzătoare cuvintelor subliniate în textul de mai jos; ce observi că se produce prin înlocuirea termenilor cu antonime?

„(...) îi rămăsese o tunică și o manta militărească e care o purta iarna, iar vara o întindea în fundul grădinii, sub dud pe iarba verde (1), și se culca pe ea. Da, copii, acestei mantale a lui moș Stan i-am pus gând rău (2) într-o bună dimineată (3). Avea niște nasturi de-ți luau ochii, căci moș Stan era un bătrân (4) harnic (5); el își ștergea și acum nasturii, parcă tot la cazarmă ar fi fost. Mi-aduc aminte cum mi-a bătut inima când m-am apropiat de dudul lângă care dormea (6) moșul. Era într-o după-amiază spre sfârșitul (7) lui aprilie. Frumos (8) timp. Soarele încălzea ca vara și păsărelele ciripeau, pitite printre ramurile caișilor înfloriți.”

I.A. Bassarabescu

verde – ofilită;

rău – bun;

dimineată – seară;

bătrân – tânăr;

harnic – leneș;

dormea – se trezea;

sfârșitul – începutul;

frumos - urât

Sarcină de lucru

Ilustrează omonimia cuvintelor din lista de mai jos, în câte două propoziții distincte:

1. Bandă

1. O **bandă** de hoți ne-a atacat satul. Eu alerg pe **banda** de alergat.

2. Han

2. **Hanul** a luat măsuri drastice în acea vreme. Noi vom înnopta la **han**.

3. Delfin

3. **Delfinul** este un animal jucăuș. **Delfinul** Franței este la instrucție.

4. Râs

4. **Râsul** face bine sănătății. **Râsul** este un mamifer carnivor.

5. Poartă

5. **Poartă** o geacă interesantă. La **poartă**, am văzut niște oameni cunoscuți.

Sarcină de lucru

Ilustrează polisemia cuvântul „a trece”, în trei propoziții distincte.

Eu **trec** podul. (traversez)

Vom trece cu bine peste această încercare. (vom depăși)

Voi trece cu vederea, de data aceasta. (voi omite, voi ocoli)

M-am decis **să trec** pe la Andreea. (să o vizitez)

Treceți în rând! (aliniați-vă)

Atenție: nu confundați cuvintele polisemantice cu omonimele! Între sensurile cuvintelor polisemantice există o legătură, pe când sensurile omonimelor sunt diferite.

SĂ RELUĂM!

CUVÂNTUL = FORMĂ/ ÎNVELIȘ SONOR + CONȚINUT/ ÎNȚELES

Sunete

vocale/
semivocale/
consoane

Sens propriu/ figurat

SINONIME

ANTONIME

OMONIME

Muṭumim! ☺